

центру «Інститут землеробства НААН України», 2 сорти Інституту олійних культур НААН України, 1 сорт Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України та 1 сорт Прикарпатської державної сільськогосподарської дослідної станції НААН України.

Іноземними селекційними компаніями на ринку України представлений більший сортимент сортів та гібридів ріпаку ярого. В основному ці компанії ведуть гетерозисну селекцію культури, адже гетерозисні гібриди, в порівнянні з сортами, мають більш високу технологічність, урожайність та характеризуються вищою якістю продукції. Найбільшу кількість гібридів

у Державному реєстрі сортів представлено такими іноземними компаніями як: Лембке КГ (17 гібридів), Монсанто Технолоджі ЛТД (5 гібридів), Адванта Сід Інтернешнел (4 гібриди). По 1-2 гібриди в реєстрі мають КВС, БАСФ, Байер, Заатбау та Євраліс.

Для забезпечення конкурентоздатності українським селекційним установам необхідно підсилити роботу зі створення гетерозисних гібридів, які відповідатимуть усім вимогам сучасного виробництва, характеризуватимуться високими та сталими врожайми, матимуть високі показники стійкості проти хвороб та природних стресових факторів.

UDC 633.16

Öztürk İ., PhD in Agricultural researcher, head of wheat and barley breeding department
Trakya Agricultural Research Institute, Edirne, Turkey
E-mail: ozturkirfan62@yahoo.com

YIELD AND QUALITY IN TWO AND SIX-ROWED BARLEY (*HORDEUM VULGARE* L.) GENOTYPES UNDER RAINFED CONDITION

Barley is an important field crop used as malt and forage. Grain yield and quality varies depending on genotypes, environmental effect, agronomical practices and physiological characteristics. In the research, it was investigated and compared with yield and quality characters in two and six-rowed barley genotypes. The research was conducted with two experiments, each one composed of 36 genotypes with two and six-rowed barley genotypes.

The experiment was laid out in alpha lattice design with three replications in the 2017-2018 growing seasons. Each plot consisted of 6 m² and a seed rate was 500 grains per square meter. Sowings were performed by using a plot drill. Data recorded on grain yield, days of heading, plant height, 1000-kernel weight (TKW), test weight (TW), protein ratio and grain uniformity also, the relationship amongst those parameters was compared.

The analysis of variance showed significant differences between the genotypes of all characters studied. In two-rowed genotypes, minimum and maximum grain yield was in the range of 5378-8138 kg ha⁻¹, and the mean grain yield was 7063 kg ha⁻¹. In six-rowed genotypes, grain yield was in the range of 5476-8773 kg ha⁻¹, and the mean grain yield was 7418 kg ha⁻¹. According to parameters, in two-rowed genotypes, the mean values of TKW were 43.6 g, test weight 71.8 kg, protein ratio 8.9%, grain uniformity 80.9%, days of heading 100.3 and plant height 95.0 cm. In six-rowed genotypes, mean values of TKW were 29.7 g, TW 64.3 kg, protein ratio 7.3%, grain uniformity 42.6%, days of heading 100.5 and plant height 95.0 cm. According to results six-rowed genotypes had higher grain yield and two-rowed genotypes had higher 1000-kernel weight, test weight, protein ratio and grain uniformity than six-rowed genotypes under rainfed conditions.

УДК: 633.88:582.998.16:631.559:631.5(477.4)

Падалко Т. О., доктор філософії з «Агрономії», асистент кафедри садівництва і виноградарства
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
E-mail: krivapadalko@gmail.com

СЕЛЕКЦІЯ РОМАШКИ ЛІКАРСЬКОЇ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Селекція ромашки лікарської була розпочата в 1953 році на Українській зональній дослідній станції. Вихідним матеріалом слугували насіння ромашки, зібрані з дикорослих рослин в Полтавській області. Основним напрямком селекційної роботи з ромашкою лікарською було поліпшення її за господарськими ознаками методом масового відбору з перевіркою виділених рослин по потомству. Кращі родини об'єднувалися для подальшого розмноження і виробництва насінницької еліти. На сьогоднішній день в селек-

ції ромашки лікарської (*Matricaria recutita* L., *M. chamomilla* L.) не застосовується масовий відбір, а використовується в насінництві при вирощуванні еліти.

Посівні якості насіння мають відповідати ДСТУ, згідно з якими схожість ромашки повинна становити: I класу не менше 70%, II класу не менше 50%. Ромашка лікарська морфологічно гетерогенна, як в дикій природі, так і коли культивується. Існують відмінності у розмірах, вмісту ефірного масла та його сполук, проте,

тетраплоїдних рослин можна відрізнити від диплоїдних.

За кількістю хромосомного набору, вид ромашки лікарської розрізняють з диплоїдним набором хромосом ($2n = 18$) і тетраплоїдним набором хромосом ($4n = 36$), на які впливає низка відмінних вегетативних ознак. Внутрішній діаметр суцвіть диплоїдної ромашки варіює між 5,0 і 9,6 мм, у тетраплоїдної – 8,5 і 11,95 мм. Довжина язичкових квітів диплоїдної форми ромашки лікарської становить 20,0 – 31,8 мм, а ширина 2,0 – 4,0 мм, у тетраплоїдної спостерігалися відповідні розміри: 27,0 – 39,0 мм і 3,0 – 5,0 мм, трубчасті квіти тетраплоїдних рослин мають жовтуватий колір майже під час всього цвітіння, в той час як квіти диплоїдних рослин набувають коричневий відтінок наприкінці цвітіння.

За літературними джерелами англійських селекціонерів, найбільш розповсюдженими сортами, є: Підмосковна, Manzana (4x), Lazur (4x), Bisabolol, Manzanilla, Bodegold (4x), Bohemia

(2x), Bona (2x), Goral, Camoflora (2x), Degumill (2x), Robumille (4x), Zloty Lan (4x), Азулена (2x), Перлина Лісостепу (4x).

З використанням багаторазового родинно-групового добору створено високопродуктивний сорт ромашки лікарської – Перлина Лісостепу, який внесено до Реєстру сортів, призначених до поширення в Україні.

За ідеальних умов сировина повинна походити із відтворювального джерела, доступного для моніторингу, що на практиці найбільш повно і гарантовано здійснюється за вирощування продукції конкретних сортів з чітко визначеними параметрами якісних показників, за умови дотримання сортової технології вирощування в даному регіоні. Виведені нові продуктивні сорти цієї культури із підвищеним вмістом БАР не лише широко використовуються у фітотерапії, народній медицині, а служать ЛРС для створення нових і виготовлення традиційних препаратів на основі рослинної сировини (суцвіття).

УДК 631.527: 635.611

Палінчак О.В., старший науковий співробітник відділу селекції та технології вирощування овочевих і баштанних рослин Дніпропетровська дослідна станція Інституту овочівництва і баштанництва НААН України
E-mail: Orytnoe@i.ua

ПРАКТИЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ГЕТЕРОЗИСНОЇ СЕЛЕКЦІЇ ДИНИ ЗВИЧАЙНОЇ

В галузі овочівництва за останні роки досить помітною стала чітка тенденція переходу великих іноземних насінневих корпорацій на створення гетерозисних гібридів. Скорочення дослідниками програм створення сортів базується на можливості гетерозисної селекції швидко реагувати на мінливість споживчих ринків в різних країнах, синтезуючи переважно лінії, а на їх основі рекомбінуючи перспективні гібриди. Наразі, на поточний рік дозволено до широкого використання 17 сортів та 61 гібрид дини звичайної різних груп стиглості, серед них лише один середньоранній гібрид ‘Дніпро’ – вітчизняної селекції. Отже, створення гетерозисних гібридів дини є перспективним та інноваційно-містким напрямом селекційних досліджень.

Мета роботи полягала у створенні конкурентоздатних високоврожайних високоякісних гетерозисних гібридів дини звичайної для Степу та Лісостепу України.

Дослідження проводили у ДДС ІОБ НААН у 2011–2021 рр. Досліди закладали згідно з існуючими методиками в овочівництві і баштанництві. Методи досліджень: польові (обліки, спостереження), лабораторні, статистичні.

В результаті науково-дослідної роботи створено нові гетерозисні гібриди дини звичайної, які відрізняються сукупністю цінних господарських ознак та властивостей.

Гібрид дини ‘Заграва’ – ранньостиглий, починає достигати на 66 добу при періоді плодо-

ношення 14 діб. Вирощування цього гібриду забезпечує високий рівень урожайності: загальна – 14,6 т/га (+ 3,2–5,0 т/га, або 28,7–52,1% до аналогів), товарна – 13,3 т/га (+ 3,0–4,7 т/га, 29,1–54,7%); товарність – 91%. Середня маса товарного плоду становить 1,04 кг (+0,25–0,39 кг), у плодах міститься розчинної сухої речовини – 8,7%, загального цукру – 5,0%, аскорбінової кислоти 29,0 мг/100 г. Дегустаційна оцінка 8,3 бали.

Гібрид дини ‘Пісня’ також відноситься до ранньої групи стиглості – 63 доби, період плодоношення – 25 діб. Гібрид перевищує аналог як за рівнем загальної врожайності – 24,9 т/га (+ 8,7 т/га, або 53,7%), так і товарної врожайності – 24,0 т/га (+ 8,4 т/га, 53,8%), товарність – 97%. Середня маса товарного плоду – 1,32 кг (+ 0,38 кг), вміст розчинної сухої речовини – 8,6%, загального цукру – 6,7%, аскорбінової кислоти 27,0 мг/100 г. Дегустаційна оцінка 8,5 бали.

Представлені гібриди середньостійкі до поширених хвороб (7 балів, на рівні аналогів), посухо- та жаростійкі, придатні для перевезення та недовготривалого зберігання. Гібриди рекомендовані в доповнення до існуючих зареєстрованих сортів для Степу та Лісостепу України. Сортова агротехніка – загальноприйнята для даних зон. Основний напрям використання продукції – для споживання у свіжому вигляді.